

Krzysztof Franciszek Symela

Europejskie Centra Doskonałości Zawodowej (CoVEs) jako wyznacznik rozwoju polskich Branżowych Centrów Umiejętności

Europejskie Centra Doskonałości Zawodowej (CoVEs)¹ to zintegrowane ośrodki kształcenia i innowacji, które łączą edukację zawodową z badaniami, rozwojem technologicznym i potrzebami rynku pracy. Funkcjonują jako partnerstwa instytucji VET, uczelni, przedsiębiorstw, władz lokalnych i organizacji branżowych, często w ramach sieci krajowych lub międzynarodowych. Ich misją jest wspieranie doskonałości w kształceniu zawodowym i dostosowanie kompetencji do przemian gospodarczych (cyfrowej, zielonej, technologicznej).

Najważniejsze cechy CoVEs:

- Oferują kształcenie podstawowe i ustawiczne (IVET + CVET) zgodnie z zasadą uczenia się przez całe życie.
- Rozwijają innowacyjne metody dydaktyczne (symulatory, MOOC, uczenie projektowe).
- Współpracują ze szkolnictwem wyższym – tworzą wspólne kwalifikacje i laboratoria.
- Wspierają inkubację przedsiębiorczości i innowacji oraz współpracują z MŚP.

Są osadzone w strategiach rozwoju regionalnego i inteligentnych specjalizacji (RIS3).

¹ *Identyfikacja i grupowanie centrów doskonałości zawodowej (CoVEs)*, Komisja Europejska, Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2019, ISBN 978-92-76-17279-6.

Aktywnie uczestniczą w programach UE (Erasmus+, EFS+, Interreg) i sieciach międzynarodowych.

Branżowe Centra Umiejętności (BCU)² to polska inicjatywa rozwijana od 2023 r. w ramach Krajowego Planu Odbudowy (KPO), której celem jest wzmocnienie systemu kształcenia zawodowego poprzez budowę nowoczesnych ośrodków branżowych. Każde BCU koncentruje się na konkretnej dziedzinie gospodarki (np. budownictwo, energetyka, IT, logistyka).

Główne funkcje BCU:

- edukacyjno-szkoleniowa w postaci branżowych szkoleń zawodowych, przygotowywania opisów nowych kwalifikacji sektorowych, kursów przygotowujących i końcowych egzaminów zawodowych,
- integrująco-wspierająca w obszarze współpracy szkół, placówek i uczelni z pracodawcami,
- innowacyjno-rozwojowa polegająca na upowszechnianiu aktualnej wiedzy, innowacji i nowych technologii, w tym prowadzeniu badań i analiz potrzeb pracodawców branży,
- doradczo-promocyjna wspierająca realizację zadań doradztwa zawodowego dla uczniów oraz aktywizację zawodową studentów, doktorantów i absolwentów uczelni wszystkich typów.

Europejskie CoVEs stanowią dojrzały, zintegrowany model współpracy edukacji i gospodarki, podczas gdy polskie BCU są krokiem w tym kierunku – tworzą bazę do rozwoju krajowego systemu doskonałości zawodowej, który w kolejnych latach może ewoluować w stronę pełnego modelu CoVEs.

BCU są ważnym krokiem w stronę modelu CoVEs, ale obecnie skupiają się głównie na edukacji i szkoleniu praktycznym, podczas gdy CoVEs budują pełne ekosystemy innowacji, edukacji i badań.

Aby polskie BCU osiągnęły poziom europejskich centrów doskonałości, muszą:

1. Rozszerzyć działalność o innowacje, badania stosowane i wsparcie dla MŚP.
2. Zacieśnić partnerstwa publiczno-prywatne i regionalne.
3. Rozwinąć internacjonalizację i wymiar sieciowy.
4. Stworzyć system mierników jakości (KPI) oparty na wpływie.
5. Włączyć się w europejskie sieci CoVEs (Erasmus+, EFS+).

Od Redakcji

Trzeci tom roku 2025 czasopisma *Edukacja Ustawiczna Dorosłych* prezentuje szerokie spektrum badań i refleksji z zakresu edukacji dorosłych, ukazując zarazem interdyscyplinarność współczesnej andragogiki. Artykuły zebrane w numerze łączą w sobie wrażliwość społeczną, analityczny warsztat badawczy i wnikliwość metodologiczną. Autorzy podejmują aktualne wyzwania cywilizacyjne – od problematyki

² Branżowe Centra Umiejętności: <https://www.gov.pl/web/edukacja/branzowe-centra-umiejtnosci>.

edukacji naukowej i filozoficznej w kontekście krytycznego myślenia, przez zagadnienia polityki migracyjnej, kultury menedżerskiej i standaryzacji kształcenia zawodowego, po analizę potrzeb edukacyjno-zawodowych dorosłych i współczesnych form doradztwa.

Numer wpisuje się w unijną i krajową debatę o roli edukacji w rozwoju kompetencji dla zrównoważonego społeczeństwa wiedzy, odpowiadając na priorytety europejskiej polityki uczenia się przez całe życie (LLL) i cyfrowej transformacji kształcenia.

I. Problemy edukacji dorosłych w Polsce i na świecie

Dział otwierający tom prezentuje badania o silnym zapleczu teoretycznym i komparatystycznym. Artykuł **Oleny Demchenko** wprowadza innowacyjny model edukacyjny „Dialog filozoficzny”, ukazując jego znaczenie dla rozwijania krytycznego myślenia uczniów w kontekście reform edukacji naukowej i integracji europejskiej.

Aneta Barbara Skuza podejmuje interdyscyplinarną analizę funkcjonowania francuskich zamkniętych ośrodków edukacyjnych dla nieletnich (CEF) – tekst stanowi rzadki przykład połączenia nauk pedagogicznych, prawnych i społecznych. Z kolei **Wojciech Świtalski** reinterpreterując dorobek Lwa Wygotskiego w andragogice, dowodzi jego aktualności w kontekście uczenia się dorosłych. Artykuł **Krzysztofa Trębskiego** o imigracji do Polski ukazuje problem z perspektywy europejskiej polityki migracyjnej i kulturowych wyzwań współczesnej Europy. **Marlena Zaborniak** podejmuje refleksję nad kulturą organizacyjną szkoły w zarządzaniu zasobami ludzkimi.

Dział wyróżnia się wysokim poziomem teoretycznym, oryginalnością ujęcia i odwołaniem do międzynarodowych źródeł naukowych.

II. Edukacja dla innowacyjnej gospodarki

W tej części dominują opracowania empiryczne, pokazujące zastosowanie badań w praktyce zarządzania i kształcenia zawodowego. **Oksana i Hanna Tovkanets** przedstawiają pojęcie kultury menedżerskiej w działalności menedżera oświaty, nadając mu wymiar aksjologiczny i organizacyjny. **Szymon Łagosz** prezentuje nowatorski projekt wprowadzenia technologii VR do egzaminów zawodowych w górnictwie – badanie o dużej wartości aplikacyjnej, które wpisuje się w nurt europejskich badań nad edukacją cyfrową i bezpieczeństwem pracy. **Aldona Monika Małyśka** natomiast analizuje zachowania zdrowotne studentek kierunków pedagogicznych, ukazując ich determinanty w kontekście profilaktyki zdrowotnej i edukacji prozdrowotnej. Ciekawym uzupełnieniem działu jest **wywiad z dr. Andrzejem Kobiątką** poświęcony neuromodulacji mózgu – inspirujący przykład przenikania nauki, terapii i edukacji.

Dział ten ma wyraźnie aplikacyjny charakter i pokazuje edukację dorosłych w perspektywie innowacyjnych technologii i zdrowia publicznego.

III. Recenzje, konferencje, informacje

Tom zamyka dział informacyjno-przeglądowy: recenzje **prof. Tadeusza Aleksandra** i **dr. Krzysztofa Symeli** ukazują dorobek współczesnej andragogiki w Polsce i na Ukrainie, a zapowiedzi konferencji i kongresów dokumentują aktywność środowiska naukowego oraz jego współpracę międzynarodową.

European Centres of Vocational Excellence (CoVEs) as a benchmark for the development of Polish Sectoral Skills Centres

European Centres of Vocational Excellence (CoVEs)³ are integrated hubs of education and innovation that connect vocational education and training (VET) with research, technological development, and labour market needs. They operate as partnerships between VET institutions, higher education institutions, enterprises, local authorities, and sectoral organisations – often within national or international networks.

Their mission is to promote excellence in vocational education and training and to align skills development with ongoing economic transformations, including digital, green, and technological transitions.

Key features of CoVEs include:

- Providing both initial and continuing vocational education and training (IVET + CVET) in accordance with the principle of lifelong learning.
- Developing innovative teaching and learning methods, such as simulators, MOOCs, and project-based learning.
- Collaborating with higher education institutions to create joint qualifications and shared laboratories.
- Supporting entrepreneurship and innovation incubation, particularly in cooperation with SMEs.
- Being embedded in regional development and smart specialisation strategies (RIS3).
- Actively participating in EU programmes (Erasmus+, ESF+, Interreg) and international networks.

Sectoral Skills Centres (Branżowe Centra Umiejętności, BCU)⁴ represent a Polish initiative launched in 2023 under the National Recovery and Resilience Plan (KPO). Their aim is to strengthen the vocational education and training system through the

³ Identification and Grouping of Centres of Vocational Excellence (CoVEs), European Commission, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019, ISBN 978-92-76-17279-6.

⁴ Sectoral Skills Centres, Ministry of Education, Republic of Poland. Available at: <https://www.gov.pl/web/edukacja/branzowe-centra-umiejtnosci>

establishment of modern, sector-specific centres. Each BCU focuses on a particular area of the economy (e.g. construction, energy, IT, logistics).

The main functions of BCUs are:

- Educational and training, including the organisation of sectoral vocational courses, the development of new sectoral qualification profiles, and the delivery of preparatory and final vocational examinations.
- Integrative and supportive, fostering cooperation between schools, training institutions, universities, and employers.
- Innovative and developmental, promoting the dissemination of current knowledge, innovation, and new technologies, including conducting research and analysing the needs of industry employers.
- Advisory and promotional, supporting career guidance for students and enhancing the professional activation of students, doctoral candidates, and graduates across all types of higher education institutions.

European CoVEs represent a mature, integrated model of collaboration between education and the economy, whereas Polish BCUs constitute an important step towards such a model. They provide the foundation for developing a national system of vocational excellence that, over time, may evolve into a fully fledged CoVE framework.

Currently, BCUs focus primarily on education and practical training, while CoVEs operate as comprehensive ecosystems that integrate education, innovation, and research.

1. To reach the level of European Centres of Vocational Excellence, Polish BCUs should:
2. Expand their activities to include innovation, applied research, and SME support.
3. Strengthen public–private and regional partnerships.
4. Enhance internationalisation and networking capacity.
5. Develop a quality measurement system (KPIs) based on impact assessment.
6. Engage in European CoVE networks (Erasmus+, ESF+).

From the Editors

The third issue of *Edukacja Ustawiczna Dorosłych* for 2025 offers a comprehensive overview of current research and reflections on adult education, illustrating the interdisciplinary nature of modern andragogy. The papers collected in this volume combine social sensitivity, analytical rigour, and methodological innovation. The authors address key contemporary challenges — from philosophical and scientific education aimed at developing critical thinking, through migration policy and managerial culture, to professional training and counselling for adults.

The issue aligns with the European Union's and national priorities in lifelong learning and digital transformation, highlighting education as a driving force for social inclusion, innovation, and sustainable development.

I. Problems of Adult Education in Poland and Worldwide

The opening section features theoretical and comparative studies of high academic quality. **Olena Demchenko** presents the educational model of the *Philosophical Dialogue*, showing its potential for fostering critical thinking among pupils in the context of Ukraine's educational reform and European integration.

Aneta Barbara Skuza offers an in-depth analysis of French *Closed Educational Centres* (CEF) within the juvenile justice system – an exemplary interdisciplinary study linking pedagogy, law, and social policy. **Wojciech Świtalski** reinterprets Lev Vygotsky's legacy from an andragogical perspective, highlighting its relevance to contemporary adult learning theories. **Krzysztof Trębski** explores immigration to Poland in the European context, combining sociopolitical analysis with intercultural education perspectives. **Marlena Zaborniak** reflects on the axiological foundations of school organisational culture.

This section is characterised by firm theoretical grounding, international context, and conceptual originality.

II. Education for an Innovative Economy

This section focuses on applied research and case studies that demonstrate the practical dimension of adult education.

Oksana and Hanna Tovkanets discuss managerial culture in educational leadership, emphasising its ethical and organisational aspects. **Szymon Łagosz** describes the use of virtual reality (VR) in vocational examination standardisation — a pioneering contribution to the modernisation of vocational education and training. **Aldona Monika Małyśka** explores health behaviours of pedagogy students, offering insights relevant to preventive and health education. The **interview with Dr Andrzej Kobiałka**, *"Touching the Brain Without a Scalpel,"* provides an inspiring discussion on neuromodulation as an innovative method of supporting health and personal development.

The section highlights the intersection between innovation, technology, and education, demonstrating the role of lifelong learning in building a knowledge-based economy.

III. Reviews, Conferences, and Reports

The final section includes book reviews by **Prof. Tadeusz Aleksander** and **dr Krzysztof Symela**, as well as announcements of upcoming scientific events, reflecting the vibrant activity of the academic community and its engagement in international cooperation.